

Bryssel, 25. marraskuuta 2021
(OR. en)

13816/1/21
REV 1

LIMITE

TELECOM 416

ILMOITUS

Lähettäjä:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Digitaaliset oikeudet ja periaatteet – Periaatekeskustelu

Eurooppa-neuvosto on korostanut digitaalisen muutoksen merkitystä Euroopan vauraudelle, turvallisuudelle ja kilpailukyvyllä samoin kuin yhteiskuntiemme hyvinvoinnille. Tässä yhteydessä se pani merkille, että komission tiedonannolla "2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten" otetaan askel kohti Euroopan digitaalisen kehityksen kartoittamista tulevalle vuosikymmenelle¹.

Digitaalitekнологia muuttaa elämämme kaikkia osa-alueita ja tarjoaa ennennäkemättömiä mahdollisuuksia. Covid-19-pandemia on muuttanut radikaalisti digitalisaation roolia ja sitä koskevia käsityksiä yhteiskunnissamme ja talouksissamme sekä kiihdyttänyt sen tahtia. Se on kuitenkin myös kasvattanut digitaalista jakolinjaa Euroopan unionissa. Hyvillä yhteyksillä varustettujen kaupunkialueiden ja maaseudun tai syrjäisten alueiden välillä vallitsevan eron lisäksi jakolinja erottaa myös ne, jotka voivat täysin hyödyntää monipuolista, helposti käytettävissä olevaa ja turvallista digitaalista ympäristöä, ja ne, joille tämä ei ole mahdollista.

¹ Eurooppa-neuvoston jäsenten julkilausuma, 25. maaliskuuta 2021.

Suurista digitaalialan yrityksistä on tullut yhä vaikutusvaltaisempia, ja niiden liiketoimintamallit ja kaikkialle levinnyt tietojemme hallinta antaa niille mahdollisuuden vaikuttaa demokraattiseen prosessiimme. Digitaalitekniikka kasvattaa kuilua köyhien ja etuoikeutettujen välillä. Se aiheuttaa useita turvallisuuteen sekä valinnanvapauden ja perusvapauksien rajoittumiseen liittyviä riskejä. Yksityisyyden loukkaukset, laittoman sisällön ja tuotteiden leviäminen, disinformaation ja kyberrikollisuuden leviäminen, riski kansalaisten laajamittaisesta valvonnasta, verkkoympäristössä tapahtuva sensuuri ja algoritmiset vinoumat voivat estää yksityisten ja julkisten palvelujen tasapuolisen ja syrjimättömän tarjoamisen kansalaisille, ja ne ovat yhä yleisempiä. Tällaiset ongelmat voivat heikentää eurooppalaista elämäntapaa ja yhteiskuntamallia. Digitalisaatio muistuttaa jossain määrin historiallista kehitystä, jossa teknologia ja edistys ovat vaikuttaneet yhteiskuntiemme rakenteeseen.

EU:lla on mahdollisuus ja velvollisuus ohjata kansalaisensa digitaalisen yhteiskunnan aikakauteen, jossa ihmiset selviytyvät digitaalisesta kypsymättömyydestään ja tulevat tietoisiksi digitaalisista oikeuksistaan ja jossa hallitukset voivat selkeästi määritellä odotuksensa teknologian tarjoajia kohtaan, jotta voidaan sekä varmistaa yksilön oikeudet ja vapaudet että tarjota ympäristö, jossa kiireellisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin voidaan puuttua.

Kuten digitaalisessa kompassissa 2030 selitetään, EU:lla on visio vuoteen 2030 mennessä eurooppalaisten arvojen mukaisesti digitalisoituneesta Euroopasta. Se on Eurooppa, johon kuuluu innovatiivisia yrityksiä ja voimaantuneita kansalaisia ihmiskeskeisessä, osallistavassa, vauraassa ja kestävässä digitaalisessa yhteiskunnassa. Äskettäin hyväksytty "Polku digitaaliselle vuosikymmenelle" -ohjelma on ensimmäinen askel kohti digitaalisen johtoasemamme vahvistamista ja kansalaisten ja yritysten voimaannuttamista tehden digitalisaatiosta talouskasvun ja sosiaalisen hyvinvoinnin tekijän Euroopassa. Komissio käsittelee parhaillaan digitaalisia oikeuksia ja periaatteita, joilla varmistetaan kestävä, ihmiskeskeinen ja arvoihin perustuva digitalisaatio, ja se aikoo esittää vuoden loppuun mennessä ehdotuksen yhteisen juhlallisen julistuksen muodossa.

EU:n digitaaliset oikeudet ja periaatteet vahvistavan julistuksen on tarkoitus toimia viitekehyksenä kaikille eurooppalaisille, tarjota heille tietoa EU:n oikeudellisessa kehityksessä vahvistetuista oikeuksista, vapauksista ja periaatteista, voimaannuttaa heitä niihin liittyen sekä auttaa varmistamaan, että niitä kunnioitetaan verkossa samalla tavalla kuin verkon ulkopuolella. Julistuksen olisi ohjattava poliittisia päättäjiä yhteiseen pyrkimykseen määritellä eurooppalainen tie kestäväan ja ihmiskeskeiseen digitaaliseen maailmaan ja tähdättävä EU:n poliittiset toimet lujasti kohti Euroopan digitalisaatiota. Julistuksesta voisi näin ollen tulla myös maailmanlaajuinen esikuva digitalisaation yhteydessä esiin nousevien yhteiskunnallisten ja eettisten kysymysten käsittelyssä.

Siitä lähtien, kun tästä aloitteesta ilmoitettiin ensimmäisen kerran tämän vuoden maaliskuussa annetussa digitaalista kompassia koskevassa komission tiedonannossa, komissio on ollut aktiivisesti yhteydessä kansalaisiin ja asiaankuuluviin sidosryhmiin kuullakseen heitä. Komissio käynnisti toukokuussa 2021 laajan julkisen verkkokuulemisen luonnoksesta digitaalisiksi periaatteiksi, jotka perustuvat digitaalista kompassia koskevassa tiedonannossa yksilöityihin keskeisiin osa-alueisiin: yleinen pääsy internetpalveluihin; yleinen digitaalinen koulutus ja osaaminen kaikille, jotta kaikki voivat osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan ja demokraattisiin prosesseihin; esteettömät ja ihmiskeskeiset digitaaliset julkiset palvelut ja hallintokäytännöt; digitaalisten terveystalvelujen saatavuus; avoin, turvallinen ja luotettava verkkoympäristö; lasten ja nuorten aseman suojelu ja vahvistaminen verkkoympäristössä; eurooppalainen sähköinen henkilöllisyys; ilmastoa ja ympäristöä kunnioittavien digitaalisten laitteiden, järjestelmien ja palvelujen saatavuus; ja ihmiskeskeisten algoritmien eettiset periaatteet.

Komissio on järjestänyt myös osallistavia työpajoja kansalaisyhteiskunnan kanssa, kohdennettuja haastatteluja sekä lasten ja heidän opettajiensa kuulemisen. Se on tehnyt myös Eurobarometri-tutkimuksen kerätäkseen näkemyksiä eri jäsenvaltioista ja eri ikäryhmistä keskittyen erityisesti nuoriin ja erilaisiin sosiaalisiin taustoihin. Nämä kuulemistoimet ovat olleet keskeisessä asemassa laadittaessa luonnosta julistukseksi, jota komissio aikoo ehdottaa liikenne-, televiestintä- ja energianeuvoston istunnon jälkeen.

- Kuulemistoimista ilmeni laaja kannatus eurooppalaiselle julistukselle digitaalisista oikeuksista ja periaatteista. Eurobarometrin tulokset osoittivat, että suuri osa (82 prosenttia) kansalaisista pitäisi hyödyllisenä, jos määriteltäisiin yhteinen eurooppalainen visio digitaalisesta yhteiskunnasta ja sitä edistettäisiin laatimalla luettelo oikeuksista, periaatteista ja arvoista.
- Lisäksi 77 prosenttia kansalaisista ilmoitti haluavansa tietää enemmän oikeuksistaan verkkoympäristössä, ja merkittävä osa kansalaisista (34 prosenttia) ilmoitti myös, että he eivät olleet tietoisia siitä, että muun muassa sananvapautta, yksityisyyttä tai syrjimättömyyttä koskevia oikeuksia olisi kunnioitettava myös verkossa.
- Julkiseen kuulemiseen vastanneet korostivat useaan otteeseen, että Euroopan digitaalisen yhteiskunnan olisi perustuttava eurooppalaisiin arvoihin ja että olisi keskeistä, että digitaalisessa yhteiskunnassa eurooppalaisen lähestymistavan mukaisesti ketään ei jätetä jälkeen.

Kuulemistoimien tulokset otetaan huomioon ehdotuksessa eurooppalaiseksi julistukseksi digitaalisista oikeuksista ja periaatteista. Julistus perustuu myös viimeaikaisiin julistuksiin (kuten Lissabonin julistukseen, Berliinin julistukseen ja Tallinnan julkilausumaan) sekä jäsenvaltioiden aloitteisiin, kuten Espanjan digitaaloikeuksien peruskirjaan, Italian julistukseen internetoikeuksista, Portugalin peruskirjaan ihmisoikeuksista digitaalisella aikakaudella, Tanskan valkoiseen kirjaan paremmasta yhteiskuntasopimuksesta suurten teknologiayritysten kanssa ja Slovenian, Tšekin, Slovakian ja Itävallan epäviralliseen asiakirjaan oikeusvaltioperiaatteen edistämisestä digitaalisessa ympäristössä: ihmisoikeusperustainen lähestymistapa uusiin ja kehitteillä oleviin digitaaliteknologioihin.

Tätä taustaa vasten ministereitä pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin keskustelua silmällä pitäen:

1. Olisiko eurooppalaisessa julistuksessa digitaalisista oikeuksista ja periaatteista esitettävä etenemissuunnitelma seuraavalle vuosikymmenelle, ja olisiko sen oltava ensimmäinen askel maailmanlaajuisen esikuvan asettamisessa yhdessä EU:n demokraattiset arvot jakavien kumppaneiden kanssa?
2. Oletteko samaa mieltä siitä, että edellä kuvatut alat muodostavat hyvän perustan digitaalisen vuosikymmenen digitaalisia periaatteita koskevalle laajalle julistukselle?